

302100

JOAN COLOMINES

El compromís de viure

Apunts de memòria

III Premi Fundació Ramon Trias Fargas

1999

C O L U M N A   A S S A I G

SUMARI

INTRODUCCIÓ _____ 19

I. L'ADOLESCÈNCIA COL·LECTIVA

La col·lectivitat d'un infant i el Parlament de Catalunya __ 25

L'entorn: la mare, Sant Pere Pescador, el POUM i la pensió Dorée. L'Exposició Universal i el *Sant Jordi* de Josep Llimona. El pare, Puerto Rico, el CADCI i el tramvia 24 __ 30

Records que perduren: el col·legi Valldèmia i els Lluïsos de Gràcia. L'Onze de Setembre. La convivència: *Elogio y defensa de la lengua catalana*. Ràdio Associació i el pacte de Sant Sebastià. Els banys dels Astillers. L'Aliança del Poble Nou. El restaurant Glacier molts anys després. *El desfile del amor*. Els estius a Montserrat. Comentaris sobre Francesc Macià i Lluís Companys _____ 38

Les vivències d'una guerra incivil: la torre del barri de la Salut i els anarquistes. Els falangistes i els carlins de Logronyo. Les estades a Tàrrega i a Sant Boi de Llobregat _____ 47

- L'inici de la llarga nit: el pare a la Model. *Allò que el vent s'endugué*, l'obstinada repressió i la fam _____ 57
- La vida en família. El somni de la tia Teresina. El miratge del doctor Narcís Vila Moreno. La represa dels estudis. L'amor adolescent. El professor Pere Font i Puig i l'acadèmia Pérez Iborra. La demagògia franquista. L'ambient de la pensió Dorée. L'amor callat. Franco a Barcelona. Les prohibicions de la llengua catalana. Els afusellaments de 1940 a 1943. La mort de la tia Teresina _____ 64
- El salt a la Universitat i l'escamoteig del servei militar _____ 77
- Arriba la notícia del primer govern català a l'exili _____ 81
- El doctor Agustí Pedro i Pons i la Mèdica A, a la facultat de medicina. Una noia esvelta i de riulla franca. L'Hospital Municipal d'Infecciosos i el doctor Alexander Fleming. L'Orfeó Català torna al Palau de la Música _____ 82
- El laboratori de pediatria a l'Hospital d'Infecciosos i el pis del carrer d'Aragó. Notícia sobre l'entronització de la Mare de Déu de Montserrat. La meva gestió al Laboratori Vidal i Ribas. L'organització del meu laboratori privat. «Per què no us caseu, ara que som l'Any Sant?» _____ 88
- Un núvol de records: el barri de la Salut, Carles Sindreu, Pepe Banús, els Bigas, els Luna i els Briñardelli. Espanya a l'ONU. Joan Comorera expulsat del PSUC i empresonat. Un final d'etapa. El laboratori del sanatori de Puig d'Olena i Màrius Torres _____ 94
- La nova llar. Lluís Victori, el mestre Antoni Farrerons i el Conclave Musical _____ 98
- Els festivals de Pau Casals a Prada de Conflent. La mort del pare _____ 102

Els Estudis Universitaris Catalans i la facultat de lletres. La Comissió de Lectorats de Catalunya i les universitats estrangeres. Les noies del COPEC _____	104
Infinita dolor _____	112

II. UNA GENEROSA I ESCASSA COL·LECTIVITAT EN MARXA

La represa política a Catalunya: unes paraules prèvies _____	117
La desfeta _____	118
La caiguda de Barcelona _____	122
El retorn a casa o el pas de la frontera _____	125
La represa política a l'exili. Els efectius i les propostes de reorganització. La veu de Joan Cornudella i Barberà. Lluís Companys crea a França el Consell Nacional de Catalunya. Carles Pi i Sunyer, president del Consell Nacional Català a Londres. El segrest i la mort del president Lluís Companys. La presidència de Josep Irla el 1940. El primer govern català a l'exili el 1945 _____	132
La represa política a Catalunya. Els inicis del Front Nacional de Catalunya _____	140
Els diversos intents de coordinació unitària a Catalunya _____	151
Fi de la Segona Guerra Mundial: els desenganys, les malvestats. Hiroshima. El valor de la persona: una reivindicació. La represa del moviment universitari i del moviment escolta _____	153
La indecisa ofensiva diplomàtica antifranquista des de l'estranger. Franco entre dues aigües _____	157
La guerra freda. El procés de Nuremberg i un viatge al Berlín oriental _____	160

La dècada de 1950-1960. La vaga dels usuaris dels tramvies. Una proliferació de vagues laborals. La incidència dels sectors catòlics catalanistes. La Comissió Abat Oliba. El Grup Torras i Bages. La Confraria de la Mare de Déu de Montserrat. L'Acadèmia de la Llengua Catalana. El CC, el CIRP i el CEPEIN S.A. El govern franquista de l'Opus _____ 164

Un canvi d'estratègia: el paper del president Josep Tarradellas i el de l'abat Aureli M. Escarré. Miscel·lània d'actuacions i agressions: la tancada al paranimf, l'afer Galinsoga, la creació del FOC i l'aparició de *Serra d'Or*, que esdevingué la revista nacional de Catalunya. Una visita de Jordi Pujol a Llaveneres _____ 174

Els nous plantejaments polítics _____ 179

La represa cultural a Catalunya: unes paraules prèvies _____ 180

La Universitat el 1939. Les primeres lectures de poesia en clandestinitat. Els Jocs Florals a l'exili. La represa de l'Institut d'Estudis Catalans. La penya Santamaria. Les revistes *Poesia* i *Ariel*. El pelegrinatge a Cantonigròs. El Cercle Maillol i Dau al Set. Les primeres edicions catalanes _____ 181

III. EL MEU COMPROMÍS CULTURAL

Anton Sala-Cornadó, les Barbolles, la penya del Tèrminus, Josep M. Batista i Roca i el PEN Club _____ 197

El dia a dia: l'any Maragall, la mort i l'enterrament de Carles Riba, els fets del Palau de la Música i, entre altres coses, la Nova Cançó, la seva discografia i la Cova del Drac. *Cavall Fort*. *L'Infantil*. Altres fòrums _____ 209

L'Arxiu Sonor de Poesia _____ 215

- Un dia a dia estrictament personal: la plàcida mort de l'avi Quim i la sortida del meu primer llibre _____ 219
- Marià Trabal i la campanya pel Nobel de literatura a Josep Carner _____ 222
- Joaquim Ferrer Mallol, Jordi Vila i Joan Agut: la campanya a favor de la llengua catalana, dita «la de les instàncies». El paper de Fèlix Millet i Maristany i de l'abat Aureli M. Escarré. Les reunions de política cultural a l'Ametlla del Vallès _____ 227
- Joan Triadú i l'ensenyament del català. Els pioners. L'Escola Isabel de Villena. L'Escola Virtèlia i l'Escola Nausica. El CICF i el CIC. La Comissió d'Ensenyament d'Òmnium Cultural. La Delegació d'Ensenyament de Català (DEC) i la Junta Assessora. «El català a l'escola.» El català a la Catalunya Nord i a l'Alguer. L'any Fabra. L'Escola de Mestres Rosa Sensat. Les lleis sobre la llengua: la del 1983 i la del 1998. La llengua, element essencial de la identitat nacional catalana _____ 244
- La represa del teatre a Catalunya _____ 260
- Catalunya no s'atura: la Societat Catalana de Biologia i la meva activitat en les Ciències de Laboratori Clínic. El Grup Salvat-Papasseit i l'equip de redactors de *Serra d'Or* a can Triadú. Joan Fuster i els valencians. Joan XXIII. Manuel Viusà i Joan Rabascall _____ 264
- Joaquim Molas i la revista *Poemes*. La censura franquista _____ 273
- Mossèn Josep M. Vidal i Aunós i el premi Amadeu Oller _____ 279
- Benet Ribas i els premis Recull de Blanes _____ 281

- Jordi Carbonell i la *Gran Enciclopèdia Catalana*.
El Primer Congrés de Cultura Catalana el 1964 _____283
- El pare Maur Boix i el Consell —de consens— a *Serra
d'Or* _____285
- La creativitat dels anys seixanta: el Primer Congrés
Internacional de la Història de la Medicina Catalana i
altres activitats creatives. La revulsiva Coco Chanel, la
desmitificadora Mary Quant, l'encantadora Montse
Esther de Les violetes. La novetat dels Beatles. Una anada
a Londres pel PEN i el cas Serrat. Un món turbulent.
Joaquim Ramis i les *Monografies Mèdiques* _____288
- Lletra de batalla al doctor Jordi Rubió. *Comiat*, una hipòtesi
alternativa _____292

IV. EL MEU COMPROMÍS POLÍTIC

- Exili i mort de l'abat de Catalunya _____298
- La moguda política: Jordi Pujol, la Caputxinada, la Taula
Rodona i Josep Solé i Barberà. La manifestació de cape-
llans. Mossèn Josep Dalmau. «Volem bisbes catalans.»
L'oposició al referèndum. L'acte Picasso a la Universitat. El
SODSC. L'expulsió de 69 PNN de la Universitat _____304
- La pressió informativa i una clandestinitat oberta: l'acte con-
tra la repressió i l'homenatge al doctor Jordi Rubió _____310
- Judici al TOP i altres coses _____316
- L'exposició commemorativa del Front Nacional de Ca-
talunya, 1939-1974. L'evolució ideològica del Front
Nacional. L'escissió del Partit Socialista d'Alliberament
Nacional (PSAN) _____320

La revolta dels estudiants a París el 1968 i la Universitat Catalana d'Estiu a Prada. L'«Arxiu Història» i l' <i>Àlbum-diari</i> . Núria Candela _____	326
La Comissió Coordinadora de Forces Polítiques de Catalunya: principis i actuacions _____	330
La Comissió Catalana d'Amnistia: actuacions _____	337
El Primer Festival Popular de Poesia Catalana al Gran Price de Barcelona _____	340
L'Assemblea de Catalunya: principis, actuacions i represions _____	344
L'hotel Duval, el carrer de Trafalgar i <i>Els Segadors</i> _____	353
La vida familiar _____	356
La meva sortida del Front Nacional de Catalunya _____	359
El Partit Popular de Catalunya (PPC): principis i actuacions _____	363
Primer internament a la Model per propaganda il·legal _____	365
Formentera, com un nou compromís _____	367
Novament la Model, sense art ni part. El jove Salvador Puig i Antich: una presència _____	369
L'anada a París: Josep Tarradellas, Santiago Carrillo, el PS francès i el Congrés del PSOE a Suresnes _____	373

V. CAP A LA TRANSICIÓ

Increment de la vida política. Les toleràncies: la primera conferència de Jordi Pujol a ESADE i les «Terceres Vies». Les contradiccions: Lluís Maria Xirinacs i la mort d'Oriol Solé Sugranyes. La malaltia i la llarga agonia de Franco: els afusellaments i les amenaces de mort. El gran paper